

แฮกิม : เครื่องสายในวัฒนธรรมดนตรีเกาหลี

Haegeum: String Instrument of Korean Music Culture

ณัฐพงษ์ ประทุมชั้น¹

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี²

บทคัดย่อ

แฮกิม (Haegeum) เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสีที่มีสองสายและใช้ในวัฒนธรรมทางดนตรีเกาหลี เป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทสำคัญซึ่งถูกนำมาใช้บรรเลงร่วมกับวงดนตรีเกาหลีในรูปแบบต่างๆ เช่น วงดนตรีราชสำนัก วงดนตรีพื้นบ้าน และวงดนตรีแบบสมัยนิยม โดยแฮกิมมีเอกลักษณ์และความโดดเด่นของเสียงที่สามารถช่วยให้บทเพลงเกาหลีมีความพลิ้วไหวและต่อเนื่อง รวมถึงสามารถสร้างความรู้สึกให้กับบทเพลงได้หลายรูปแบบตั้งแต่อารมณ์โศกเศร้าไปจนถึงอารมณ์แบบสนุกสนาน ดังนั้นแฮกิมจึงเป็นเครื่องดนตรีที่ถูกนำมาใช้บรรเลงอย่างกว้างขวางในเกาหลี

โดยบทความเรื่องนี้จะนำเสนอเกี่ยวกับ 1. ภูมิหลังของแฮกิม 2. ลักษณะกายภาพและเสียงของแฮกิม และ 3. สุนทริยศาสตร์การบรรเลงแฮกิม เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา ลักษณะทางกายภาพและเสียง รวมถึงสุนทริยศาสตร์ในการบรรเลงแฮกิม ซึ่งจากภูมิหลังของแฮกิมที่ปรากฏการถูกนำเข้ามาสู่เกาหลีอย่างน้อยในช่วงยุคของราชวงศ์โครยอ โดยนำเข้ามาจากราชวงศ์ซ่งของจีน และในช่วงราชวงศ์โชซอนมีการพัฒนาและปรับใช้แฮกิมในวงดนตรีแบบราชสำนักเกาหลีและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน และสุนทริยศาสตร์แห่งการบรรเลงมีการยึดถือตามแบบแผนการบรรเลงแบบดั้งเดิมจนถึงปัจจุบันและมีการพัฒนาวิธีการบรรเลงให้สามารถ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บรรเลงในบทเพลงซึ่งประพันธ์ขึ้นใหม่ตามสมัยนิยมเพื่อให้มีความทันสมัยและสามารถสร้างความบันเทิงให้คนทุกเพศวัย

คำสำคัญ: แอ็กึม, ซอเกาหลี, ดนตรีเกาหลี

Abstract

Haegeum is a traditional Korean string instrument. It is the same as fiddle, and there are two strings. Haegeum is much important for Korean culture. According to its sound of smoothness and different ranges of sound to arouse emotions such as sorrow and joy, Haegeum is brought to play in court music, folk music and modern music. As a result, Haegeum is widely applies to play in different kinds of Korean music ensembles.

This article is presented about 1.Haegeum musical background 2. Physical and sound of Haegeum and 3.Aesthetics of haegeum playing methods. Which the background of Haegeum was possibly known in Korea in the period of Goryeo Dynasty. It was probably brought to Korea by Song Dynasty of China. In the period of Joseon Dynasty, Haegeum had developed to play in Korean court music and transferred the playing knowledge from the past until the present day. The playing methods is still holding an original way and it is also improved to play with modern music for modernity and entertainment of every genders and ages.

Keywords: Haegeum; Korean Traditional Fiddle; Korean Traditional music

บทนำ

วัฒนธรรมทางดนตรีดั้งเดิมของสาธารณรัฐเกาหลีเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีคุณค่าและมีความน่าสนใจในหลายด้าน เนื่องจากดนตรีเกาหลีได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามยุคสมัยตั้งแต่เริ่มก่อตั้งประเทศจนกระทั่งเคยตกเป็นเมืองขึ้นและสามารถกลับมาสร้างชาติบ้านเมืองจนมีความทันสมัยและเป็นที่ยอมรับจากนานาชาติและการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางดนตรีของเกาหลีได้มีความเข้มแข็งอย่างยิ่ง เพราะบทบาทและความสำคัญของดนตรีเกาหลีจะมีความเกี่ยวข้องและผูกพันกับธรรมชาติ การเกษตรกรรม และรูปแบบวิถีชีวิตที่มีความหลากหลาย ซึ่งทำให้วัฒนธรรมทางดนตรีเกาหลีสามารถดำรงอยู่คู่กับประเทศได้อย่างมั่นคง และเครื่องดนตรีของเกาหลีก็มีอยู่อย่างมากมายหลายชนิด ล้วนแต่ถูกสร้างขึ้นโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น ซึ่งดนตรีเกาหลีได้มีการจำแนกประเภทของเครื่องดนตรีในหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในประเภทเครื่องดนตรีว่าอยู่ในหมวดหมู่ใด เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2555 : 33-34) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจำแนกประเภทของเครื่องดนตรีไว้ว่า เครื่องดนตรีของเกาหลีในอดีตนั้นจะใช้วิธีการแบ่งประเภทออกเป็น 2 ระบบดังนี้

1. การแบ่งประเภทเครื่องดนตรีตามวัสดุที่ใช้ทำเครื่องดนตรี

- เครื่องดนตรีที่ทำจากไม้
- เครื่องดนตรีที่ประกอบด้วยเส้นไหม
- เครื่องดนตรีที่ขึงด้วยหนัง
- เครื่องดนตรีที่ทำด้วยดินเหนียว
- เครื่องดนตรีที่ทำด้วยหิน
- เครื่องดนตรีที่ทำด้วยโลหะ
- เครื่องดนตรีที่ทำจากไม้ไผ่
- ดนตรีที่ทำด้วยผลน้ำเต้า

การแบ่งประเภทตามวัสดุที่ใช้ทำเครื่องดนตรีของเกาหลีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื๊อของจีน โดยหลักคำสอนของลัทธิขงจื๊อคือ การมุ่งเน้นให้คนมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความกตัญญู โดยจากหลักคำสอนดังกล่าวจึงก่อให้เกิดพิธีกรรมในการการเซ่นไหว้บวงสรวงต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และดวงวิญญาณของบรรพชน และในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์จะต้องใช้ดนตรีที่มีความศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อเกี่ยวกับดินฟ้า จักรวาล และดวงดาว ดังนั้นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในพิธีกรรมจะต้องมีความเป็นมงคล โดย

ความเชื่อของคนจีนโบราณเชื่อว่า วัสดุที่ก่อให้เกิดเสียง 8 ชนิดมีความเป็นมงคล ซึ่งวัสดุดังกล่าวจะมีความสอดคล้องกับทิศทั้งแปดหรือแปดฤดูกาลในรอบปี ดังนั้นการนำวัสดุทั้งแปดชนิดมาสร้างเป็นเครื่องดนตรีจึงเป็นสิ่งสำคัญตามความเชื่อดังกล่าวและสามารถจำแนกได้อย่างชัดเจน

2. การแบ่งประเภทตามแหล่งกำเนิดของเครื่องดนตรี

- อาอักษ คือ ดนตรีในราชสำนัก
- ถังอักษ คือ ดนตรีจีน
- ซยางอักษ คือ ดนตรีของเกาหลีดั้งเดิม

เป็นการแบ่งประเภทที่พัฒนาขึ้นในสมัยราชวงศ์ลี เพื่อจำแนกเครื่องดนตรีตามแหล่งที่มาของเครื่องดนตรีตามแบบเกาหลี ซึ่งช่วยให้เกิดความสะดวกต่อการจำแนกประเภทและมีความทันสมัยในยุคนั้น

จากการแบ่งประเภทของเครื่องดนตรีเกาหลีในรูปแบบดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการแบ่งเพื่อให้เห็นถึงวัสดุที่นำมาใช้ทำเครื่องดนตรี และการแบ่งตามแหล่งกำเนิดของเครื่องดนตรีเพื่อให้ทราบที่มาของเครื่องดนตรีว่ามาจากแหล่งใด ซึ่งการแบ่งประเภทจะช่วยให้สามารถเกิดความเข้าใจในพื้นฐานของเครื่องดนตรีได้อย่างดี และช่วยให้สามารถเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเครื่องดนตรีไปใช้ในวงดนตรีเกาหลีได้

1. ภูมิหลังของแฮกิม

แฮกิมถูกสร้างขึ้นจากวัสดุแปดชนิดซึ่งมีความสอดคล้องกับความเชื่อตามลัทธิขงจื้อ ประกอบด้วย ไม้ไผ่ ไม้ ดิน โลหะ เส้นไหม น้ำเต้า หนัง และหิน โดยในบางครั้งแฮกิมจะถูกเรียกว่า บิซาบิจุก (bisabijuk) หมายถึงเครื่องดนตรีที่ไม่ใช่ทั้งเครื่องสายและไม่ใช่เครื่องเป่า ซึ่งตามความหมายดังกล่าวคือ แฮกิมมีวิธีการบรรเลงทำนองอย่างเป็นธรรมชาติและมีเสียงที่มีความยาวต่อเนื่อง โดยลักษณะดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับวิธีการบรรเลงทำนองของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า นอกจากนี้ต้นกำเนิดและความเป็นมาของแฮกิม (Kayla Haiju Suh, 1995 : 10-12) ได้กล่าวถึงแฮกิมว่า มีต้นกำเนิดมาจากเผ่าแฮทที่เป็นส่วนหนึ่งของมองโกลยุคโบราณ ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่าชาวเผ่านี้อาศัยอยู่ทางตะวันออกของมองโกลและเอเชียกลางในช่วงศตวรรษที่ 16 โดยชาวแฮเป็นกลุ่มชนที่ชื่นชอบในการบรรเลงดนตรีเป็นอย่างยิ่ง ซึ่ง

คำว่า “กิม” หมายถึง เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย และมีนักดนตรีวิทยาบางส่วนกล่าวว่า แอ็กิมถูกพัฒนามาจากซิดินที่เป็นเครื่องดนตรีจีนซึ่งถูกใช้บรรเลงราวศตวรรษที่ 10 ในแถบจังหวัดซินเจียง ซึ่งชาวซินเจียงส่วนใหญ่เป็นมุสลิม และแอ็กิมมีลักษณะเหมือนกันอย่างมากกับซิดิน โดยคันทวนขอทำจากไม้ไผ่ มีกระบอกเสียงขนาดเล็กที่มีหน้าขอบางๆ และสายขอทั้งสองสายที่ถูกตรึงติดกับลูกบิดทั้งสอง ส่วนคันชักขอมีหางม้าจำนวนมากที่ถูด้วยยางสน ถูกใช้สีไปบนสายทำให้เกิดเสียง ซึ่งในปัจจุบันขอที่มีลักษณะสองสายสามารถพบได้โดยทั่วไป

มีหนังสือทางประวัติศาสตร์เพียงไม่กี่เล่มที่กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับที่มาของแอ็กิม ซึ่ง คโยบังกิ (Kyobangki) ก็เป็นเอกสารหนึ่งที่มีการปรากฏคำว่าแอ็กิม โดยมีรายชื่อเพลงเกาหลีหนึ่งเพลง จากจำนวนเพลงทั้งหมด 325 เพลง และได้กล่าวถึงแอ็กิมไว้แต่เป็นเพียงคำว่า “แอ็กิม” ที่ปรากฏในชื่อเพลงลำดับที่ 245 เพียงเท่านั้น โดยมีชื่อเพลงว่า แอ็กิมจา (haegeum-ja) ซึ่งก็ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าแอ็กิมจา นั้นถูกเขียนขึ้นสำหรับเครื่องดนตรีหรือไม่ โดยในพจนานุกรมดนตรีเกาหลีกล่าวถึงแอ็กิมว่า ถูกนำเข้ามาจากราชสำนักชงใน ปี ค.ศ. 1124 ซึ่งตรงกับช่วงรัชสมัยของพระเจ้าอินจง ครองราชย์เป็นปีที่ 2 เครื่องดนตรีนี้ถูกเรียกว่า โฮ็กิม (Hogeum) ดังนั้นในรายชื่อเครื่องดนตรีที่ส่งให้เกาหลีโดยพระเจ้ารริตซังของจีนในช่วงปี ค.ศ. 1114 และ 1116 ซึ่งเป็นช่วงการปกครองของพระเจ้าจุนจงจึงไม่ปรากฏคำว่าแอ็กิม และก็ไม่ปรากฏในรายชื่อเครื่องดนตรีในรัชสมัยของพระเจ้าเยจงอีกด้วย แต่สรุปได้ว่าอย่างน้อยที่สุดจะต้องถูกนำเข้ามาช่วงของพระเจ้าโกจงประมาณช่วงปี ค.ศ. 1214 -1259 และแอ็กิมได้รับการพัฒนาและถูกปรับใช้ในวงดนตรีราชสำนักเกาหลีต่อในช่วงการปกครองของราชวงศ์โชซอน ซึ่งมีหลักฐานยืนยันในอีกอักเกวบอม (Akhak Kwebeom) และเซจงซิลลก (Sejong Sillok) โดยในเอกสารทั้งสองนั้นได้เปลี่ยนชื่อเครื่องดนตรีเป็นแอ็กิมแทนโฮ็กิม และการตั้งเสียงจะตั้งเสียงโดยการกดสายด้วยนิ้วชี้จากที่เคยตั้งเสียงแบบเปิดสายเปล่า นอกจากนี้คันชักแบบหางม้าถูกนำมาใช้แทนคันชักแบบไม้ที่ถูด้วยยางสน

ความแตกต่างของแอ็กิมจากเครื่องสายอื่นๆ คือสามารถทำเสียงได้ต่อเนื่อง การบรรเลงทำนองได้อย่างเป็นธรรมชาติคล้ายกับเสียงของเครื่องเป่า ดังนั้นแอ็กิมจึงถูกนำไปร่วมกับเครื่องเป่าเพื่อสร้างความสมดุลทั้งหมด โดยให้ความรู้สึกลับกลางๆ ระหว่างเสียงสูงแบบเครื่องเป่าและเสียงต่ำแบบเครื่องสาย และแอ็กิมถูกให้สำคัญโดย

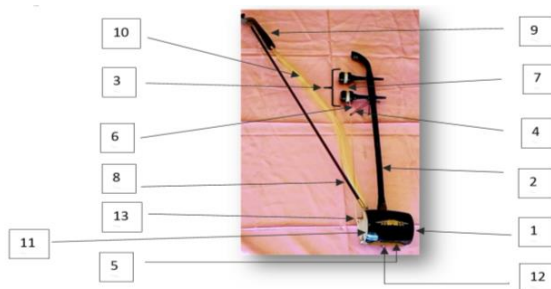
ใช้ร่วมกับพิรีและเทกิมในวงซมฮยอนยุกกัก วงดนตรีในราชสำนัก วงดนตรีพื้นบ้าน และใช้บรรเลงประกอบการแสดง เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันแอ็กิมได้ถูกนำมาใช้บรรเลงเดี่ยว โดยการพัฒนาของแอ็กิม ซันโจะ และยังใช้บรรเลงเพลงสมัยนิยมอีกด้วย

2. ลักษณะกายภาพและเสียงของแอ็กิม

แอ็กิมเป็นซอสองสายที่มีลูกบิดสองอันใกล้กับส่วนบนสุดของคันทวนซอซึ่งทอดยาวผ่านกระบอกซอที่เป็นไม้ไผ่หรือไม้เนื้อแข็งถึงฐานซอ แผ่นไม้กำเนิดเสียงถูกติดกับด้านหน้าของกระบอกซอ และมีหย่องไม้ขนาดเล็กอยู่บนหน้าซอซึ่งคอยควบคุมสายทั้งสองสายที่ทำจากไหมควั่นเป็นเกลียวไม่ให้เลื่อนไปมา คันทวนซอจะผ่านระหว่างสายซอและนั่นควรจะมียางสนบนหางม้าที่เพียงพอสำหรับเสียงที่ถูกต้องของเครื่องดนตรี

ขนาดสัดส่วนของแอ็กิมมีดังนี้ เส้นผ่าศูนย์กลางของฐานประมาณ 8.5 ซม. ความยาวของฐานประมาณ 10 ซม. ความสูงของหย่องประมาณ 1.3 – 1.8 ซม. ความยาวคันทวนซอประมาณ 58 ซม. ความยาวคันทวนซอประมาณ 68 ซม. ความยาวสายเอกจากลูกบิดถึงฐานซอประมาณ 48 ซม. ความยาวสายทุ้มจากลูกบิดถึงฐานซอประมาณ 53 ซม.

2.1 รายชื่อส่วนประกอบของแอ็กิม

ภาพที่ 1 แอ็กิมและส่วนประกอบ ที่มา : ญัฐพงษ์ ประทุมชั้น

1. อุลลิมดง	คือ กระบอกขอ
2. อิบจุก	คือ คันทวนขอ
3. ชูอา	คือ ลูกบิดขอ
4. ซันซอง	คือ เชือกมัดดอกขอ
5. คัมจาปี	คือ แผ่นทองเหลืองตรงฐานกระบอกขอ
ใช้เป็นตัวรั้งสายขอ
6. ยูฮยอน	คือ สายเอก (เสียงสูง)
7. ชุงฮยอน	คือ สายทุ้ม (เสียงต่ำ)
8. ฮวัลแด	คือ คันชัก
9. ซลจาปี	คือ หน้าที่จับคันชัก
10. มัลจง	คือ หางม้า
11. บกพัน	คือ หน้าขอ
12. ชูจอล	คือ หลักยึดแผ่นทองเหลือง (คัมจาปี)
13. วอนซัน	คือ หย่องขอ

โดยความเชื่อในยุคโนราณของตะวันออกเกี่ยวกับเครื่องดนตรีว่าจะสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อวัสดุทั้งหมดจาก 8 คุณลักษณะเสียงถูกรวมเข้าด้วยกันจะทำให้มีความสมบูรณ์แบบ ซึ่งคุณลักษณะของเสียงทั้ง 8 ประกอบด้วย

1. ไม้ไผ่	เป็นส่วนประกอบของแฮกิม คือ
กระบอกขอ และคันทวนขอ
2. ไม้	เป็นส่วนประกอบของแฮกิม คือ ลูกบิดขอ
3. ดิน	เป็นส่วนประกอบของแฮกิม คือ ยางสน
4. โลหะ	เป็นส่วนประกอบของแฮกิม คือ แผ่น
ทองเหลืองรองฐานขอ
5. เส้นไหม	เป็นส่วนประกอบของแฮกิม คือ สายขอ
6. น้ำเต้า	เป็นส่วนประกอบของแฮกิม คือ หย่องขอ
7. หนัง	เป็นส่วนประกอบของแฮกิม คือ ด้ามจับคันชัก
8. หิน	เป็นส่วนประกอบของแฮกิม คือ หินบดละเอียด
ใช้เคลือบไว้ภายในกระบอกขอ

2.2 รูปแบบโน้ตแกล็กึมที่ใช้ในปัจจุบัน

โน้ตเป็นวิธีการสำหรับการบันทึกดนตรีหรือบทเพลงโดยใช้สัญลักษณ์หรือตัวอักษรแทนระดับเสียง ซึ่งจะแสดงถึงลักษณะเสียงสูง - ต่ำ ลักษณะและความสั้น - ยาวของเสียง ในอดีตสาธารณรัฐเกาหลีมีการใช้โน้ตแบบดั้งเดิมหลายชนิดเพื่อการบันทึกดนตรีหรือบทเพลง เช่น ยุลจาโบ กงจ็อกโบ ยักจาโบ ยุกโบ ฮับจาโบ ซองกันโบ โออึมยักโบ และยอนอึมพโย แต่ในปัจจุบันโน้ตที่นิยมใช้ในดนตรีเกาหลีจะมีสอง 2 ประเภท คือ โน้ตตะวันตกและโน้ตแบบดั้งเดิมของเกาหลี ได้แก่ ยุลจาโบ ยุกโบ และซองกันโบ ซึ่งโน้ตของกันโบถูกสร้างขึ้นในช่วงรัชสมัยของพระเจ้าเซจงมหาราช ตามที่ปรากฏในบันทึกจดหมายเหตุของพระเจ้าเซจงมหาราช โดยซองกันโบจะมี 32 ซองกันต่อ 1 คอลัมน์ และมีวิวัฒนาการจนกระทั่งเป็นรูปแบบของกันโบในปัจจุบัน ซึ่งจะมีรูปแบบจำนวนของกันต่อคอลัมน์ที่ขึ้นอยู่กับจำนวนจังหวะในคอลัมน์ เช่น 4,6,8,10,12,16 หรือ 20 เป็นต้น อีกทั้งซองกันโบมีลักษณะพิเศษ คือถูกสร้างขึ้นพร้อมกับสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อแสดงลักษณะเสียงสูง - ต่ำ, เสียงสั้น - ยาว และเทคนิคในการบรรเลง โดยแสดงในซองกัน (정간) ซึ่งมีความหมายว่า ช่องว่าง และการใช้โน้ตแต่ละประเภทก็จะแตกต่างกันไป โดยเพลงราชสำนักและเพลงพื้นบ้านของเกาหลีจะใช้โน้ตแบบของกันโบ ส่วนการใช้โน้ตตะวันตกนั้นใช้กับเพลงแบบสมัยใหม่ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการนำเอาโน้ตแบบตะวันตกมาใช้กับทั้งเพลงแบบราชสำนักและเพลงพื้นบ้านเกาหลีกันอย่างแพร่หลาย หากแต่ยังคงการอนุรักษ์ไว้เพื่อการศึกษาและรวมไปถึงระบบการเรียนการสอนดนตรีเกาหลีอีกทั้งยังดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมทางดนตรีของสาธารณรัฐเกาหลีอีกด้วย ซึ่งลักษณะของตัวโน้ตของกันโบและเสียงที่เทียบกับโน้ตสากล มีดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงโน้ตของกันโบ ซึ่งจะเขียนด้วยตัวอักษรแบบฮันจา มีดังนี้

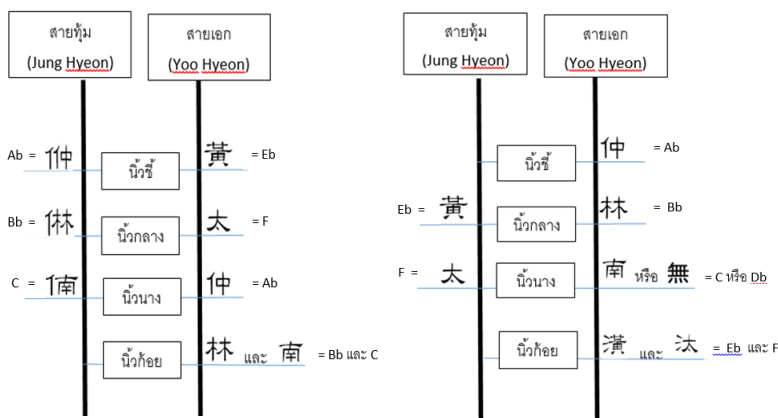
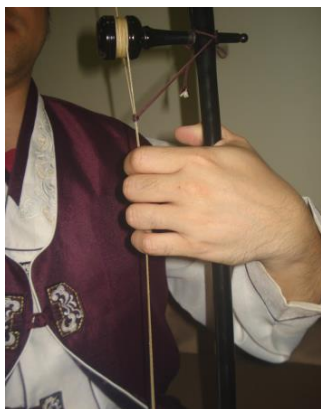
ลำดับ	ฮันจา (漢字)	ฮันกึล (한글)	คำอ่านแบบ ภาษาไทย	เสียงของตัว โน้ต
1.	黃	황	ฮวาง	Eb
2.	大	대	แด	E ㄱ
3.	太	태	แท	F
4.	夾	협	ฮย็อบ	Gb
5.	姑	고	โค	G ㄱ
6.	仲	중	ชุง	Ab
7.	蕤	유	ยู	A ㄱ
8.	林	임	อิม	Bb
9.	夷	이	อี (อี)	B ㄱ
10.	南	남	นาม	C
11.	無	무	มู	Db
12.	應	응	อึง	D ㄱ

2.3 ตำแหน่งเสียงของแฮกึม

ปัจจุบันแฮกึมเป็นเครื่องดนตรีที่ถูกนำมาใช้ในการบรรเลงบทเพลงของสาธารณรัฐเกาหลี 3 รูปแบบ คือ บทเพลงแบบราชสำนัก บทเพลงแบบพื้นบ้าน และบทเพลงแบบสมัยใหม่ ซึ่งลักษณะของบทเพลงทั้งสามมีความแตกต่างกันจึงทำให้มีการใช้ระดับเสียงและเทคนิคการบรรเลงที่แตกต่างกันไปเพื่อให้ได้วรรคหรือเกิดความไพเราะต่อบทเพลงนั้นอย่างสมบูรณ์ โดยลักษณะของตำแหน่งเสียงของแฮกึมมีดังนี้

2.3.1 ตำแหน่งเสียงแบบราชสำนัก

ตำแหน่งเสียงของแฮกึมแบบราชสำนักโดยนิยมใช้มีอยู่ 2 ตำแหน่งเสียง คือ แบบตำแหน่งเสียง ฮวาง และแบบตำแหน่งเสียง ชุง ดังนี้

ภาพที่ 2 ตำแหน่งเสียง ฮวาง (黃) ภาพที่ 3 ตำแหน่งเสียง ซุง (仲)

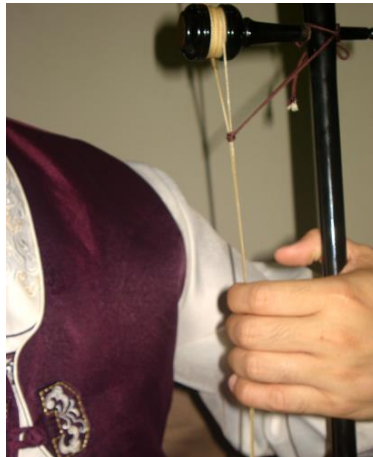
ที่มา : ญัฐพงษ์ ประทุมชั้น

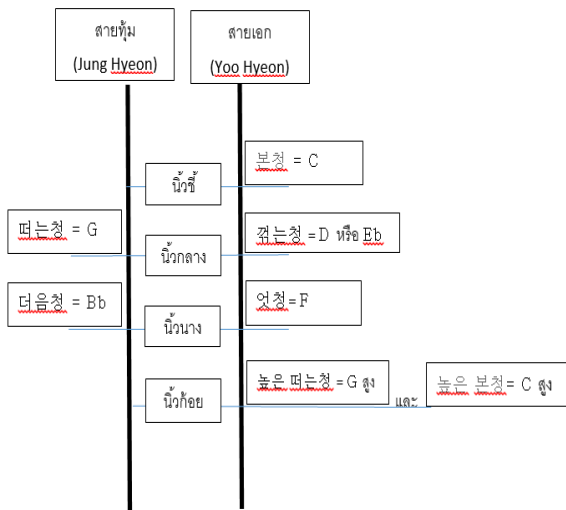
จากภาพที่ 2 และ 3 จะแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งในการวางมือที่แตกต่างกันโดยภาพที่ 2 จะแสดงถึงตำแหน่งเสียงฮวาง (黃) ซึ่งจะมียระดับเสียงในโทนเสียงต่ำโดยตำแหน่งมือจะอยู่ใกล้กับ ชันซอง (เชือกรัดอก) ซึ่งอยู่ช่วงบนของ อิบจุก (คันทวนขอ) ส่วนในภาพที่ 3 จะแสดงให้เห็นตำแหน่งเสียง ซุง (仲) ซึ่งจะมียระดับเสียงอยู่ในโทนเสียงสูง โดยตำแหน่งมือจะอยู่ประมาณช่วงกลาง อิบจุก (คันทวนขอ) ดังนั้นผู้บรรเลง

แฮกกีจะต้องฝึกทักษะในการปฏิบัติให้ชำนาญเพื่อเปลี่ยนตำแหน่งมือให้ตรงตามเสียงของตัวโน้ตและบทเพลง

2.3.2 ตำแหน่งเสียงแบบพื้นบ้าน

เป็นตำแหน่งเสียงที่ใช้ในการบรรเลงบทเพลงแบบพื้นบ้านของเกาหลี โดยเฉพาะอย่างยิ่งซันโจะ ซึ่งใช้ระบบเสียงแบบไมเนอร์ (minor) หรือโนโหมดเคยมยอน (Gyemyeonjo) ซึ่งเป็นคีย์ไมเนอร์ในดนตรีเกาหลีแบบดั้งเดิมเป็นหลักโดยให้ความรู้สึกเศร้าและช่วยให้ผู้ฟังสามารถรู้สึกคล้อยตาม ดังนั้นโนหมดเสียงนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการนำไปใช้ในการประพันธ์ทำนองซันโจะของเครื่องดนตรีเกาหลีประเภทต่างๆ

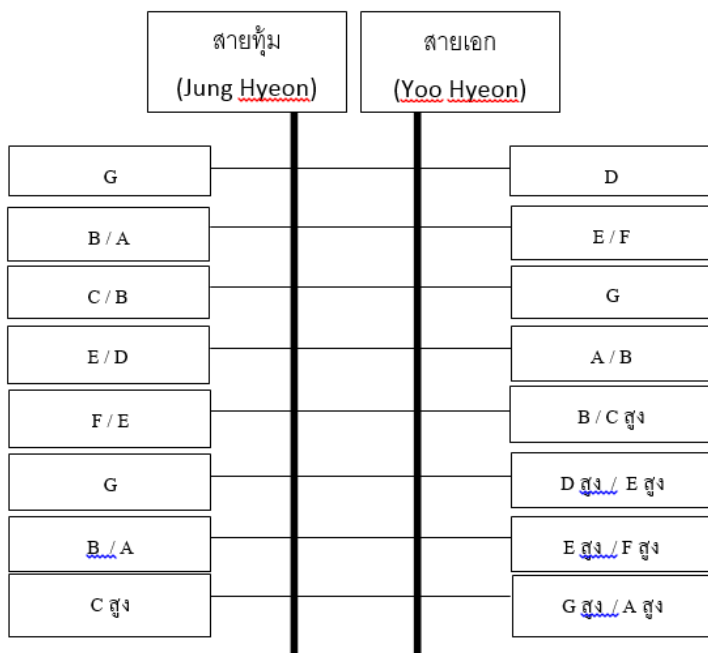

ภาพที่ 4 ตำแหน่งเสียงแบบพื้นบ้าน ที่มา : อนุรักษ์ ประทุมชั้น

จากภาพที่ 4 จะพบว่า ชื่อของตัวโน้ตจะยาวซึ่งไม่เหมือนกับแบบราชสำนัก เนื่องจากว่าระบบโหมตเสียงคเเมยยอนจะมีชื่อเฉพาะที่ใช้เรียก ซึ่งประกอบด้วย 5 เสียง ดังนี้ ตอนินซอง (G), ดออึมซอง (Bb), บนซอง (C), ก็อกนินซอง (D,Eb) และ อ็อคซ็อง (F) โดยจะใช้โน้ตสามตัวเป็นหลักในโหมตนี้ คือ ดังนี้ ตอนินซอง (G), บนซอง (C) และก็อกนินซอง (D,Eb) แต่ทั้งนี้ชื่อโน้ตเหล่านี้ใช้เป็นชื่อเรียกแทนเสียงเท่านั้น หากแต่โน้ตที่ใช้คือตัวโน้ตของกันโบแบบดนตรีราชสำนักเช่นกัน หรือในปัจจุบันโน้ตชั้นโน้ตได้ใช้โน้ตแบบตะวันตกเพื่อให้สามารถเข้าใจรายละเอียดของบทเพลงได้ง่ายขึ้น

2.3.3 ตำแหน่งเสียงแบบเพลงสมัยใหม่

ตำแหน่งเสียงแบบสมัยใหม่จะนำมาใช้กับบทเพลงสมัยนิยมซึ่งประพันธ์ขึ้นใหม่และมีความเป็นสากล ดังนั้นตำแหน่งเสียงแบบสมัยใหม่จะช่วยให้การบรรเลงแก็มสามารถบรรเลงได้อย่างต่อเนื่องและมีอิสระเพื่อให้บทเพลงเกิดความไพเราะ

ภาพที่ 5 ตำแหน่งเสียงแบบเพลงสมัยใหม่ ที่มา : ญัฐพงษ์ ประทุมชั้น

จากภาพที่ 5 จะพบว่าตัวโน้ตในตำแหน่งเสียงของการบรรเลงแบบสมัยใหม่นั้นจะเป็นไปตาม ความสะดวกต่อการบรรเลงของผู้บรรเลง ตามลักษณะการดำเนินทำนองของตัวโน้ตซึ่งจะทำให้เกิดความไพเราะและต่อเนื่องกันไป

3.สุนทรียศาสตร์การบรรเลงแอ็กัม

การบรรเลงแอ็กัมนั้นจะมีวิธีการและรูปแบบในการบรรเลงที่หลากหลายตามลักษณะหรือประเภทของบทเพลง เช่น เพลงแบบพื้นบ้าน เพลงแบบราชสำนัก และ เพลงแบบสมัยนิยม และเครื่องดนตรีที่ใช้ก็เป็นแบบเดียวกันเนื่องจากแอ็กัมไม่ได้ถูกกำหนดรูปแบบและลักษณะรูปร่างหรือขนาดให้มีความแตกต่างกันเพื่อที่จะถูกจัดประเภทเหมือนเครื่องดนตรีหลายชนิดของเกาหลี แต่ได้ถูกกำหนดใช้ในวงดนตรี

เกาหลีต่างๆ รวมถึงการบรรเลงเดี่ยวแอกิมในบทเพลงพื้นบ้านที่เรียกว่า แอ็กิมซันโจะ ด้วย ดังนั้นด้วยลักษณะที่มีความแตกต่างกันตามประเภทของบทเพลงดังกล่าว จึงทำให้ผู้บรรเลงแอกิมส่วนใหญ่มักจะมีแอกิม 2 คัน ที่มีลักษณะกระแสเสียงที่แตกต่างกัน เพื่อความสะดวกต่อการใช้เทคนิคในการบรรเลงและเป็นการเพิ่มอรรถรสให้แก่บทเพลงตามประเภทที่กล่าวมา เช่น เพลงพื้นบ้านใช้แอกิมที่มีกระแสเสียงที่ค่อนข้างแข็งแกร่ง เพื่อให้เกิดความรู้สึกซึ้งเข้มแข็ง เร้าใจและให้ความสนุกสนาน ส่วนเพลงแบบราชสำนัก และเพลงแบบสมัยใหม่มักจะเลือกใช้แอกิมที่มีกระแสเสียงที่นุ่มนวลเพื่อทำให้เกิดความรู้สึกนุ่มนวล ลึกซึ้งและเพลิดเพลินโดยให้ความรู้สึกคล้ายคลึงตาม ซึ่งในการบรรเลงแอกิมจะมีองค์ประกอบของวิธีการบรรเลงดังนี้

3.1 ลักษณะท่าหน้่งในการบรรเลง

การบรรเลงแอกิมโดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการนั่งเพื่อบรรเลง ซึ่งในการนั่งบรรเลงจะมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ 1. การนั่งบรรเลงกับพื้น 2. การนั่งบรรเลงบนเก้าอี้ ดังนี้

3.1.1 การนั่งบรรเลงกับพื้น โดยส่วนใหญ่จะใช้เป็นท่าหน้่งในการบรรเลงแอกิมแบบราชสำนักและแบบพื้นบ้าน เนื่องด้วยการบรรเลงแบบราชสำนักเป็นการบรรเลงต่อหน้าพระพักตร์ของพระราชาและพระราชวงศ์หรือขุนนางชั้นผู้ใหญ่ จึงต้องมีอาภรณ์หรือท่วงท่าอิริยาบถที่สำรวมและดูเรียบร้อย และสง่างามซึ่งเป็นการให้เกียรติอันสูงสุดต่อผู้ชมในระดับที่มียศถาบรรดาศักดิ์ และด้วยวัฒนธรรมของชาวเกาหลีที่มีลักษณะการนับถืออาวุโสและมีความนอบน้อมถ่อมตนดังนั้นในการนั่งบรรเลงดนตรีแบบพื้นบ้านจึงจกต้องกระทำเช่นกัน อีกทั้งเป็นการสะดวกต่อผู้บรรเลงในการจัดวางเครื่องดนตรีและการบรรเลง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 6 ลักษณะท่าทางในการปฏิบัติแฮกึมในชั้นเรียน
ที่มา : หนังสือ Haegeum Sarang

ลักษณะการนั่งบรรเลงกับพื้น ผู้บรรเลงจะต้องนั่งขัดสมาธิกับพื้นโดยให้ขาขวาวางทับบนขาซ้ายแล้วใช้ส่วนตัวกระบอกของแฮกึมตั้งไว้บริเวณฝ่าเท้าขวาและหน้าตักซ้าย

3.1.2. การนั่งบรรเลงบนเก้าอี้ เป็นการประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนลักษณะการบรรเลงให้มีความทันสมัย เพื่อที่จะใช้ในการบรรเลงบทเพลงสมัยใหม่ ซึ่งวิธีการนั่งบรรเลงบนเก้าอี้ได้มีวิวัฒนาการมาพร้อมกับการกำเนิดวงออร์เคสตราโดยใช้เครื่องดนตรีเกาหลี ซึ่ง Seoul Metropolitan Traditional Music Orchestra เป็นวงดนตรีที่ได้นำเครื่องดนตรีเกาหลีดั้งเดิมมาใช้บรรเลงในลักษณะของวงออร์เคสตราเป็นวงแรกของเกาหลี ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1965 เพื่อจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์บทเพลงสมัยใหม่ เพื่อให้มีความทันสมัยและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในวงการดนตรีแบบดั้งเดิมของเกาหลี ซึ่งในปัจจุบันมีการจัดแสดงคอนเสิร์ตต่างประเทศมากมาย โดยจัดการแสดงสดปกติจะจัดแสดงประมาณ 300 รอบ และการแสดงแบบพิเศษจะจัดแสดงโดยประมาณ 2,000 รอบ เพื่อทำหน้าที่ในการบรรเลงดนตรีวงออร์เคสตราเกาหลีอย่างเต็มที่ในฐานะตัวแทนของกรุงโซล ซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้ชมทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นอย่างดี ดังนั้นคุณค่าของศิลปะเกาหลีดั้งเดิมจึงถูกเผยแพร่ไปทั่วโลกและกลายเป็นศิลปะที่เปิดกว้าง ซึ่งต้องใช้ความพยายามอย่างยิ่งในการสืบทอดและ

สร้างสรรค์มรดกทางวัฒนธรรมของเกาหลี และสร้างสรรค์ศิลปะทางดนตรีในรูปแบบใหม่โดยการผสมผสานศิลปะแบบดั้งเดิมกับศิลปะสมัยใหม่โดย Seoul Metropolitan Traditional Music Orchestra ได้พยายามเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันและสร้างสรรค์อนาคตของงานศิลปะด้วยคตินิยมของปัจจุบัน ด้วยลักษณะดนตรีที่มีการประยุกต์ตามสมัยนิยมดังกล่าว วิธีการนั่งจึงต้องนั่งตามอย่างแนวสมัยนิยมเช่นกันคือการนั่งบนเก้าอี้

ภาพที่ 7 ลักษณะวงออร์เคสตราเกาหลี

ที่มา : Sejong Center

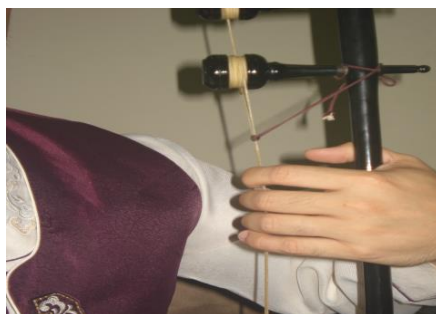
การนั่งบรรเลงแอ็กมิมบนเก้าอี้จะนั่งในลักษณะผ่อนคลาย เพื่อให้สะดวกต่อการบรรเลงและสง่างาม การนั่งแบบนี้จะต้องปล่อยขาทั้งสองลงจากเก้าอี้โดยให้เท้าทั้งสองข้างแตะที่พื้น ส่วนการวางกระบอกจากแอ็กมิมจะวางบนหน้าขาซ้ายหรือสามารถวางตรงระหว่างขาทั้งสองข้างที่ชิดกันและมือซ้ายที่จับคันทวนซอ หรืออิบจุก ต้องจับให้กระชับและเพิ่มแรงกดลงไปเพียงเล็กน้อย เพื่อไม่ให้แอ็กมิมเคลื่อนที่ในขณะที่บรรเลง

3.2 ลักษณะท่าทางการจับคันทวนและคันชักแอ็กมิม

ลักษณะท่าทางการจับแอ็กมิมเป็นประการสำคัญที่ผู้บรรเลงแอ็กมิมต้องปฏิบัติให้ถูกต้องและเกิดความชำนาญ เพราะเมื่อปฏิบัติได้ถูกต้องจะทำให้เสียงที่เกิดจากการบรรเลงนั้นมีความไพเราะและเป็นสิ่งช่วยในการเสริมบุคลิกลักษณะของผู้

บรรเลงให้ดูสว่างาม อีกทั้งเป็นสิ่งที่สามารถช่วยทำให้เกิดความสะดวกต่อการปฏิบัติ
แอ็กมของผู้บรรเลงอีกด้วย ซึ่งลักษณะในการจับคันทวนและคันชักแอ็กม มีดังต่อไปนี้

3.2.1 การจับคันทวน ในการจับคันทวนจะใช้มือซ้ายในการ
จับโดยคันทวนของแอ็กมจะถูกหนีบไว้ระหว่างนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ ซึ่งลักษณะจะเป็น
เพียงการประคองแอ็กมไว้ เนื่องจากแต่ละบทเพลงอาจต้องใช้ช่วงเสียงที่ต่างกันซึ่งใน
แอ็กม สามารถบรรเลงได้ประมาณ 2 ช่วงเสียง ดังจะนำเสนอต่อไปในส่วนของระดับ
เสียงของแอ็กมและการวางตำแหน่งนิ้ว ดังนั้นจึงต้องจับแบบประคองไว้เพื่อให้สะดวก
ในการย้ายตำแหน่งมือไปที่ตำแหน่งช่วงเสียงนั้น ดังในรูป

ภาพที่ 8 ลักษณะการจับคันทวนแอ็กม

ที่มา : อนุรักษ์ ประทุมชน

3.2.2 การจับคันชัก เนื่องด้วยคันชักของแอ็กมจะมีส่วนที่ใช้
สัมผัสกับสายหรือที่เรียกว่า “หางม้า” มีลักษณะค่อนข้างหย่อนและมีแผ่นหนังเป็นตัว
รั้งระหว่างหางม้ามักกับตัวคันชัก ดังนั้นในการจับจึงต้องใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้จับที่คัน
ชักในลักษณะแบบจับปากกา และอีกสามนิ้วที่เหลือของมือขวาสอดเข้าไปที่แผ่นหนังที่

อยู่ระหว่างทางมากับคันชักแล้วทำการตั้งรั้ง เพื่อให้หางม้ามีความตึงตามต้องการ

ภาพที่ 9 ลักษณะการจับคันชักแฮกิม
ที่มา ญัฐพงษ์ ประทุมชั้น

จากลักษณะวิธีการการนั่ง การจับคันทวนขอ และการจับคันชักเพื่อบรรเลง แฮกิมนั้น เป็นสุนทรียศาสตร์แห่งการบรรเลงโดยยึดถือตามแบบแผนในการบรรเลงดนตรีเกาหลีแบบดั้งเดิม โดยลักษณะท่วงท่าและลีลาในการบรรเลงจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของบทเพลง เช่น การบรรเลงบทเพลงราชสำนักผู้บรรเลงจะต้องมีท่าทางสงบ เรียบร้อย และสง่างามเพื่อแสดงถึงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพระเจ้าแผ่นดิน หรือหากเป็นการบรรเลงบทเพลงพื้นบ้านเกาหลีซึ่งเป็นเพลงที่บุคคลทั่วไปสามารถนำมาร้องเล่นได้ ลักษณะท่าทางการบรรเลงก็จะสามารถแสดงออกได้อย่างสนุกสนาน เพื่อเป็นการสื่ออารมณ์ให้ผู้ฟังมีความสุขสนุกสนานร่วมด้วย ดังนั้นสุนทรียศาสตร์ในการบรรเลงแฮกิมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการฝึกฝนและเรียนรู้ต่อไป

บทสรุป

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นเครื่องดนตรีแฮกิมได้ถูกนำเข้ามาจากราชวงศ์ชังของจีนสู่เกาหลีอย่างน้อยก็ในช่วงยุคของราชวงศ์โครยอ และได้รับการพัฒนามาและถูกปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันแฮกิมได้ถูกพัฒนาและปรับเปลี่ยนวิธีการบรรเลงให้สามารถใช้ในการบรรเลงบทเพลงตามสมัยนิยมที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ฟังในทุกเพศทุกวัยได้มากขึ้น อีกประการที่สำคัญคือเกาหลีสามารถใช้เครื่องดนตรีแบบดั้งเดิมมาบรรเลงบทเพลงตามแต่ละยุคสมัยหรือบทเพลงสมัยนิยมนั้น เป็นการอนุรักษ์

การใช้เครื่องดนตรีดั้งเดิม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติด้วยเช่นกัน ดังนั้นในการที่เกาหลี นำศิลปะการดนตรีของชาติมาแสดงต่อสาธารณชนทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่ และได้รับการตอบรับอย่างดีจากคนในชาตินั้น เป็นสิ่งที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความ เข้มแข็งของวัฒนธรรมทางดนตรีเกาหลีและสามารถเป็นตัวอย่างในการอนุรักษ์ที่ดีและ นำศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2555). **ดนตรีเกาหลี**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภาษาอังกฤษ

Cho Bok Rae. (2003). **Haegeum Sarang**. Seoul : Han Seo lee Publishing.

Kayla Haiju Shu. (1995). **The Haegeum : The Vanishing violin of**

Korea. USA: University of Miami.

Moon, Jae Suk. (2009). **Learning and Loving Korean Music**. Seoul: Min

Sok Won Publishing.

Sejong Center. (2019). **Seoul Metropolitan Traditional Music**

Orchestra. Retrieved February 27, 2019, from

http://www.sejongpac.or.kr/eng/artgroups/art_groups.asp#art0.